

ANALIZA BILANSA

Dodatak „Narodnom Blagostanju“

BROJ 2

BEOGRAD, 14. JANUARA 1939.

GODINA XI

Sadržaj:

Творнице за памучну индустрију д. д. у Загребу
Посавска штедионица д. д., Сисак

ТВОРНИЦЕ ЗА ПАМУЧНУ ИНДУСТРИЈУ Д. Д. У ЗАГРЕБУ

У првим годинама после Уједињења наш увоз памучне робе и памучних полуфабриката износио је преко 2 милијарде динара годишње. На нашој територији имали смо, додуше, и тада неколико текстилних фабрика, међу њима и једну велику, али оне ни издалека нису биле у стању да подмирују наше потребе. Данас израђујемо сами у земљи већ преко 90% памучних тканина и готове памучне робе која се код нас троши. Вредност читавог увоза текстилне робе и сировина пала је у међувремену на половину, а разлика остаје у земљи, углавном у виду радничких надница. Јачи развитак текстилне индустрије код нас почео је тек 1923 подизањем неколико већих ткачница за памучну и вунену робу. Доцније је дошло и до већих оснивања на пољу предионичке индустрије.

У току 1928 основане су и Творнице за памучну индустрију д. д. у Загребу. Ткаоница овог предузећа почела је да ради одмах са 600 потпуно нових разбоја. Доцније су подигнута и најмодернија постројења за белење памука, као и фарбарница. Уређено је и одељење за мерцерирање текстила, које је једино у нашој земљи и које ради и за друге наше текстилне фабрике. Творнице за памучну индустрију д. д. стално се одржавају на достојној техничкој висини и спадају међу наше најбоље уређене текстилне фабрике. Поред памука, оне прерађују у знатној мери и вештачку свилу. Предузеће је у тесној вези са концерном Х. Полака Синови, као и са „Домаћим творницама рубља д. д., Загреб“, које су наше готово највеће конфекционо предузеће. Благодарени овим везама, Творницама за памучну индустрију д. д. је знатно олакшана како набавка потребних сировина, тако и продаја готових производа.

Ево главних билансних позиција предузећа за 1937 и три претходне године:

Рачун изравњања

Актива	1934.	1935.	1936.	1937.
	у хиљадама динара			
Непокретности	18.500	17.921	17.525	17.473
Машине	16.261	13.763	11.264	8.686
Инвентар	2.122	1.267	446	384
Благајна	172	140	156	135
Благ. записи	—	—	1.000	—
Ефекти	66	74	74	74
Менице	326	693	1.211	1.631
Роба	—	22.229	24.519	20.644
Роба и дужници	22.945	—	—	—
Залихе материјала	1.342	1.361	1.365	1.442
Пасива				
Главница	5.000	5.000	5.000	5.000
Резервни фонд	1.500	3.000	4.000	6.500

Опор. резерва	—	—	—	7.000
Повереници	53.645	59.526	58.228	27.898
Пренос добити	487	89	40	59
Добит тек. год.	1.102	951	2.519	4.013
Збир биланса	61.734	68.566	69.787	50.470

Крајем 1937 збир биланса износи 50 милиона. Међутим, морамо одмах нагласити да нам ова цифра, још ништа не казује о величини предузећа. Треба, наиме, имати у виду да поверници и дужници у објављеном билансу нису исказани засебно. Објављен је само њихов салдо, који износи 27,9 мил. дин. и налази се на пасивној страни биланса. Овде није посебно исказан ни фонд амортизације, јер се отписи инвестиција врше непосредно, смањивањем њихове билансне вредности у активи. Када би се дужници и поверници и фонд амортизације исказали засебно, збир биланса износио би сигурно преко 100 мил. дин. То значи да Творнице за памучну индустрију д. д. спадају у ред наших највећих предузећа текстилне индустрије. Главница износи 5 мил. дин. Међутим, поред главнице постоје и знатна друга сопствена средства, и то резервни фонд од 6,5 мил., опорезована резерва од 7 милиона и чисти добитак од преко 4 мил. дин. Дакле, укупна сопствена средства су око 4¹/₂ пута већа од саме главнице. Она износе, заједно са чистим добитком, око 22,5 милиона динара.

Инвестиције, после извршених отписа, исказане су са 26 мил. Од тога отпада на непокретности 17,47 мил. и на машине 8,68 мил. Стварна вредност машина мора бити стварно већа од књиговодствене. Иначе, око четири петине инвестиција покривене су сопственим средствима, а кроз годину-две, уколико се не приступи јачем проширењу фабрика, сопствена средства биће већа од књиговодствене вредности укупних инвестиција. Производни капацитет предузећа последњих година је знатно повећан, благодарени извршеној реорганизацији и рационализацији производње. Крајем 1937 залихе робе биле су билансиране са 20,6 мил. према 24,5 мил. у претходној и 22,2 мил. дин у 1935. Залихе материјала кретале су се око 1,4 мил. Као што се види, промена код робе и материјала не излазе из оквира нормалног пословања. Тачан износ дужника није нам познат, јер они за 1937 нису исказани засебно. Крајем 1936 износили су 12 мил.

Благодарени рационализацији производње и повећаном ефекту рада, пословање у 1937 завршено је с необично задовољавајућим резултатом. После извршених отписа чисти добитак је износио 4 мил. дин. То је 20% од укупних сопствених средстава. До 1930 пословање није било најуспешније. Крајем 1930 исказан је по први пут добитак, и то у износу од 169 хиљада. У 1931 добитак је износио 259 хиљ., у 1932 г. — 589 хиљ., у 1939 г. — 967 хиљ., у 1934 г. — 1,1 мил., у 1935 г. — 951 хиљ., у 1936 г. — 2,5 мил. а у 1937 години — 4 мил. дин. Као што се види, од 1930 резултат је сваке године све бољи. Дивиденда до сада ипак није дељена, јер је чисти добитак увек употребљаван за повећавање фондова и унутрашње снажење предузећа.

ПОСАВСКА ШТЕДИОНИЦА Д. Д., СИСАК

Посавска штедионица постоји већ преко 40 година. Основана је 1897 године. Првобитна главница била јој је 100.000 круна. Године 1909, после реорганизације и издавања првенствених деоница, главница је износила пола милиона круна. Десет година после тога, 1919 године, повишена је на 1 мил., а онда на један и по милион круна, а 1920 године — на 2 милиона динара. До 1928 Посавска штедионица је била прикупила и око 11 милиона. Од дана када је почивши Петар Теслић био постао претседником банчане управе поверење које су Сисак и околина поклањали почившем Петру Теслићу, пренето је и на Посавску штедионицу, тако да је отада и њен развитак знатно убрзан. Благодарети томе овде су улози били порасли са 10.9 мил. дин крајем 1928 на 33,2 мил. дин. крајем 1931 године. Таква развитака није могао да покаже ни један наш новчани завод.

У јесен 1931 избила је, као што је познато, општа криза поверења. Међутим, Посавска штедионица показивала је и у тој години пораст улога. Али су они у 1932 и 1933 и овде назадовали. Било би чудно, па чак и абнормално кад то не би био случај. Наиме, управо у 1932 и 1933 отишло је највише новчаних завода под заштиту. Повлачење улога било је тада општа појава, тако да је изгледало да ће сви наши новчани заводи морати да затраже заштиту. Посавска штедионица је и у тој неоспорно најтежој фази наше банкарске кризе била у стању да без икаквих тешкоћа одговара свим својим обавезама. То је био доказ да се је њоме и управљало с највећом опрезношћу. У току 1932 Штедионица је повисила и своју главницу са 2 на 4 милиона. То значи да су и они кругови који су заинтересовани на Посавској штедионици имали оптимум поверења у свој завод. Пред крај 1933 и улагачи Штедионице су се сасвим умирили, тако да она отада ради опет потпуно нормално. Она је отада опет редовно подељивала и нове зајмове и кредите, увек, разуме се, уз одговарајуће гаранције које су ригорозно цензурисане.

Главне билансне позиције Посавске штедионице за 1937 и три претходне године овако изгледају:

Активна	Рачун изравнања			
	1934.	1935.	1936.	1937.
	у хиљадама динара			
Благајна	670	598	573	699
Новчани заводи	187	28	35	153
Менице	17.389	14.208	6.313	4.764
Дужници	11.006	13.783	21.004	28.810
Ефекти	65	65	65	106
Непокретности	480	480	220	220
Пасива				
Главница	4.000	4.000	4.000	4.000
Резервни фондови	2.300	2.508	2.558	2.598
Пензионни фонд	—	800	910	1.013
Улози	20.790	21.052	19.184	24.447
Реесконт	1.513	—	1.063	2.231
Разна пасива	—	454	168	184
Добитак	341	347	327	278
Збир биланса	29.947	29.162	28.210	34.752

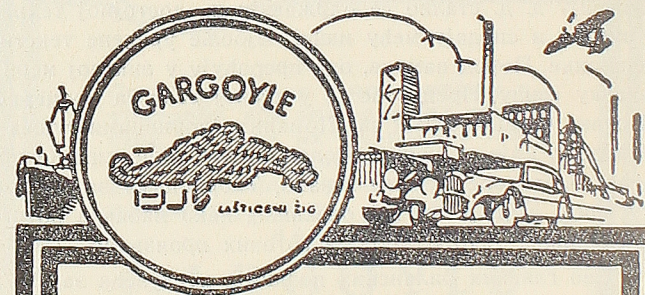
У пасиви видимо да су улози у току 1937 повећани за 5,26 мил. односно за 27,5%. Крајем те године они су износили 24,4 мил. дин. И реесконт је повећан. У 1937 билансиран је са 2,23 мил., док је крајем 1936 износио 1,06 мил.

дин. С обзиром на поменути пораст туђих средстава, крајем 1937 био је и збир биланса за 6,54 мил. дин. већи него у претходној години. Сопствена средства без чистог добитка, билансирана су са 6,6 мил., од чега отпада 4 мил. дин. на главницу и 2,6 мил. на резервне фондове. Сопствена средства према туђима стоје као 1 према 4. То је однос који се у банкарској политици сматра као најнормалнији.

Промене у активи су такође интересантне. Углавном постоје само две врсте пласмана: есконт меница и дужници по текућим рачунима. Менице су опет смањене, са 6,31 мил. у 1936 на 4,76 мил. дин. крајем 1937. Насупрот томе, дужници по текућим рачунима су повећани за 7,8 мил., са 21,0 мил. у 1936 на 28,8 мил. у 1937. Смањивање меничног портфеља и повећање дужника по текућим рачунима није нова појава. Још од 1933 Посавска штедионица стално форсира контокорентне кредите трговцима и обртницима, а обраћа мање пажње меничним кредитима, код којих је раније доминирао земљорадник. Иначе, смањивање меничног портфеља и повећање дужника је делом изазвано и предајом потраживања према заштићеним земљорадницима Аграрној банци, и то у укупном износу од око 8 милиона динара.

У вези са предајом земљорадничких меница Аграрној банци морали су се смањити и приходи од камата. То је накнађено јачим пословањем, али су с друге стране и трошкови показивали тенденцију пораста. Чиста добит је за око 50 хиљ. мања него у 1936. Она износи 278 хиљ. дин. То је 7% од главнице односно 4,2% од укупних сопствених средстава.

У управи су г.г.: Милош Теслић (претседник), Матија Сигур, Виктор Михелчић, Драгутин Петринач, Бранко Момчиловић и Аугуст Петрић. У надзорном одбору налазе се господа: Мирослав Самболек, Јосип Чупак, Вјекослав Стазић и Марко Внучец. Директор је г. Иван Решец.

Сваки напредак у производњи и употреби све знање и сва искуства, што су их од године 1866 стекли специјалисти наше организације која обухвата цео свет, примењују се код фабрикации наших

GARGOYLE МАЗИВА

и дају им онај квалитет, који гарантује сигуран и економичан погон.

STANDARD — VACUUM

Oil Company of Jugoslavia Inc.

ЗАГРЕБ

БЕОГРАД